

KONU 1: İNKILÂP, DEVRİM, İHTİLAL, DARBE, REFORM, ISLAHAT NEDİR? BİRBİRLERİNDEN FARKLARI VE BENZERLİKLERİ NELERDİR?

Dersimizin adı Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük olduğuna göre ne anlama geldiğini öğrenerek başlamalıyız.

İnkılâp Nedir? Genellikle birbirinin yerine kullandığımız bu kelimelerin hepsi aynı anlama gelmiyor. Aralarında mutlaka bir yakınlık olan bu kelimelerden en kapsamlı ve köklü değişimi ifade eden kavram İnkılâp kavramıdır. İnkılâp bir halk hareketi sonucu mevcut düzenin zor kullanarak yıkılması ve yerini yeni bir düzenin kurulmasıdır. **Bir inkılâbın 3 aşaması vardır.** Bunlar:

- Fikri hazırlık aşaması:** İnkılâbın en uzun süren aşamasıdır. 100-150 yıl sürebilir. Bu süreçte halk bilinçlenerek mevcut düzeni sorgular ve değişmesi gerektiğine karar verir.
- İhtilal (Devrim):** Şartlar olgunlaşmıştır. Halkın ayaklanması ile mevcut düzenin yıkıldığı aşamadır.
- Yeni Düzenin Kuruluşu:** Eski düzene ait tüm kuruluşlar yok edilir. Yerine yeni düzenin ön gördüğü sistem ve değişiklikler getirilir.

İhtilal/Devrim Nedir? Yukarıda gördüğümüz gibi İhtilal ve Devrim kavramları eş anlamlıdır ve İnkılâbın aksiyon aşamasıdır. Mevcut düzenin bir halk hareketi ile güç kullanılarak yıkılmasıdır.

Islahat/Reform Nedir? Eş anlamlı olan bu kelimeler Devrim ya da İnkılâptan daha hafif değişiklikleri ifade eder. Kelime manası iyileştirme, düzeltme demektir.

Darbe Nedir? Memleket içerisinde yuvalanmış güç sahibi bir hizbin (bu tarihimizde ordu içerisine yuvalanmış gruplar tarafından gerçekleştirildi. Ancak darbeyi sadece ordu yapar diye bir kural da yoktur. 15 Temmuz

örneğinde gördüğümüz gibi.) hukuksuz yollarla iktidarı ele geçirmesidir.

TÜRK İNKILÂBININ EŞSİZ ÖZELLİKLERİ

- Türk İnkılâbı hem emperyalizme karşı yürütülen bir **Milli bağımsızlık** mücadelesi hem de Padişaha karşı yürütülen bir **Milli egemenlik** mücadelesidir.

DİKKAT: Kurtuluş Savaşı'na İnkılâp özelliği katan kısım Padişaha karşı yürütülen Milli Egemenlik mücadelesidir.

- Türk İnkılâbının fikri hazırlık safhası yoktur. Dolayısıyla Dünya'da tabandan tavana yayılan İnkılâp, bizde tavandan tabana doğru ilerlemiştir.

KONU 2: 20. YÜZYIL BAŞLARINDA DÜNYA VE OSMANLI DEVLETİ'NİN GENEL DURUMU

İNGİLTERE-FRANSA: 20. Yüzyıla girerken Dünya'da devletler hızlı bir sömürgecilik ve silahlanma yarışına girmişlerdi. Bu yarışta safların bir yanında 19. Yüzyılda süper güç durumuna yükselmiş, üzerinde güneş batmayan bir imparatorluk haline gelmiş **İngiltere** (Büyük Britanya İmparatorluğu) ve İngiltere gibi sömürgelerini korumayı amaçlayan **Fransa** bulunmaktaydı.

ALMANYA-İTALYA: Diğer yanda ise 19. Yüzyılda siyasi birliklerini tamamlayarak sömürgecilik yarışına geç dâhil olan **Almanya** ve **İtalya** yer almaktaydı. Bu iki grup arasındaki rekabet yakın gelecekte dünyayı genel bir savaşın içine sokacaktı.

ÇARLIK RUSYA'SI: Diğer taraftan **Rusya** ortaya çıktığı gündün (Çar I. Petro ile birlikte 17. Yüzyıl sonlarında ilk kez önemli bir güç haline gelmeye başlar.) beri benimsediği sıcağın denizlere inme hayalinin peşinde koşmaktadır. Bu amaçla 19. Yüzyıldan itibaren başvurduğu en önemli propaganda araçlarından bir tanesi olan **Panslavizm** (Slav ırklarını içine alan bir Slav devleti kurma hayali olan bu fikir Fransız İhtilal sonrası doğan milliyetçilik fikrinin etkisi ile

ortaya çıkmıştır.) politikası uygulamaktadır. Bu politikadan zarar gören iki devlet vardır. Bu devletler Balkan uluslarını bünyesinde barındıran **Avusturya-Macaristan İmp.** ve Osmanlı Devleti'dir.

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız genel sebeplere eklenen devletlerarası özel sebeplerle birlikte Dünya hızla büyük bir savaşa doğru ilerlemektedir.

OSMANLI DEVLETİ: Osmanlı Devleti 19. Yüzyıl boyunca Fransız İhtilali'nin getirdiği milliyetçi kökenli ayaklanmalar nedeniyle dağılma (çözüme) süreci yaşamaktadır. 20. Yüzyıl başlarında Balkan topraklarının büyük kısmını bu nedenle kaybetmiş, bu topraklarda Yunanistan, Sırbistan, Karadağ, Romanya devletleri ortaya çıkmıştır.

DİKKAT: Henüz **Bulgaristan ve Arnavutluk** bu devletler arasında yok.

Osmanlı Devleti 19. Yüzyıl boyunca yalnız kendi gücü ile ayakta kalamayacağını anlayarak **Denge politikası** uygulamıştır. Avrupalı Devletler ise Osmanlı Devleti'ni aylaşma konusunda anlaşamadıkları (Anlaşmazlık özellikle İngiltere ve Rusya arasında) için **Şark Meselesi** 20. Yüzyıl başlarına kadar devam etmiştir.

Osmanlı Devleti'nin 20. Yüzyıl başlarındaki ekonomik durumu siyasi durumundan da kötü vaziyettedir. Sanayi İnkılâbını gerçekleştiremeyen Osmanlı ülkesi tam anlamıyla Avrupalıların ham madde kaynağı ve açık pazarı haline gelmiştir. Bu bozuk ekonomik tablo siyasi tavizleri de beraberinde getirmektedir.

Sonuç olarak Avrupa'nın **Hasta Adam** olarak gördüğü bir devlet durumundadır.

KONU 3: II. MEŞRUTİYET'İN İLANI (24 TEMMUZ 1908)

DİKKAT: 1876'da gerçekleşen ilk meşrutiyet denemesinin ardından Padişah II. Abdülhamit, anayasayı askıya almış, meclisi kapatmıştı. 33 yıl boyunca ülkede meşrutiyet benzeri olayların yaşanmasını engelleyecek her türlü tedbirin alındığı (Jurnalcilik, Hafiyelik, Sürgünler v.b) **İstibdat Devri** yaşanmıştır. Ancak Sultan Abdülhamit'in baskılı yönetimi dahi, ülkede meşrutiyet yanlısı fikirlerin ve örgütlerin oluşmasının önüne geçememiştir.

II. Meşrutiyet'in İlanının Sebepleri

1. Harp ve Tıp Akademilerinde kurularak özellikle ordudaki subaylar arasında hızla yayılan gizli **İttihat ve Terakki Cemiyeti**'nin çalışmaları.
2. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ya da daha geniş ifade ile Jön Türklerin Meşrutiyet idaresinin Osmanlı Devleti'ni yıkılmaktan kurtaracağına inanmaları

NOT: Meşrutiyet, Meşruti monarşi demektir. Şartlı monarşi anlamına gelen bu kavram tarihimizde Padişah ve halkın devleti birlikte yönettiği yönetim şeklini tanımlamak için kullanılır.

3. **Reval (Talin) Konferansı:** İngiltere ve Rusya'nın yakınlaşarak Osmanlı Devleti'ni paylaştıkları bu konferans İttihat ve Terakki'nin harekete geçmesine neden olmuştur.

NOT: Yukarıda kısaca açıklamaya çalıştığımız gibi 19. Yüzyıl boyunca Rusya bizi yok etmeye çalışırken İngiltere bunu engelleyen başlıca güç durumunda idi. Şimdi bu iki devletin anlaşması Osmanlı için yeni bir savaşın kapıya dayandığı anlamına geliyordu. Nitekim Reval konferansından hemen sonra Rusya'nın kışkırttığı Balkan devletlerinin saldırısı ile Balkan Savaşları başlayacaktır.

Temmuz Devrimi (Jön Türk Devrimi) SÜREÇ

- İttihat ve Terakki Cemiyeti özellikle padişahın etkisinin daha zayıf olduğu Balkanlardaki 2 ve 3. Ordularda oldukça güçlenmiştir. Reval Konferansı'nın ardından önce **Resneli Niyazi**, ardından **Enver** Makedonya'da birlikleri ile isyan ettiler.
- Ayaklanmanın ülke geneline yayılmasından endişe eden Padişah II. Abdülhamit, Anayasayı yeniden yürürlüğe sokarak II. Meşrutiyet'i ilan etmek zorunda kaldı.

DİKKAT: Jön Türk Devrimi'nde oynadığı rol nedeniyle büyük bir üne kavuşan **Enver**, Hürriyet Kahramanı olur. Böylece hızla yükselerek **Cemal Paşa** ve **Talat Bey**'le birlikte İttihat ve Terakki'nin üç önemli isminden birisi haline gelir.

II. Meşrutiyet'in Sonuçları

1. Meşrutiyet'in ilanı sırasında ve sonrasında yaşanan iktidar boşluğundan yararlanan Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti.
2. Aynı boşluk sayesinde Avusturya-Macaristan halihazırda yönetmekte olduğu Bosna-Hersek'i topraklarına kattı.
3. Girit, Yunanistan'a bağlanma kararı aldı.
4. İç politikada ise bu boşluğun sonucunda **31 Mart Vakası** ortaya çıktı.

KONU 4: 31 MART VAKASI (13 NİSAN 1909)

NOT: O dönemde kullanılan Rumi takvime göre 31 Mart 1325'e denk geldiği için tarihimizde bu isimle bilinmektedir.

- II. Meşrutiyet'in ilanı sonrasında Padişah II. Abdülhamit, yönetimden elini biraz çekmişti. Buna karşılık henüz İstanbul'da yeterinde güçlü olmayan İttihat ve Terakki'de yönetimde etkili olamamıştı. Sonuç olarak Osmanlı yönetiminde büyük bir boşluk ortaya çıktı. Yukarıda saydığımız olumsuz gelişmeler de buna eklenince İstanbul'da eski düzenin yeniden gelmesini

isteyen gerici (irticai) bir ayaklanma patlak verdi.

- Medrese talebeleri, bazı askeri gruplar, padişah yanlıları ya da İttihat ve Terakki karşıtları gibi farklı grupların birleşmesi ile ortaya çıkan isyanın ortak amacı meşrutiyet idaresinin kaldırılması ve mutlak monarşinin yeniden gelmesidir.

DİKKAT: Bu yüzden tarihimiz rejime karşı çıkan ilk gerici nitelikli isyan olarak kabul edilir.

DİKKAT: Jön Türk Devrimi de rejimi değiştirmeyi amaçlamaktaydı. Ancak onu devrim olarak isimlendirmemizin nedeni yönetim şeklini ileriye doğru taşımayı amaçlamasıdır.

- İsyani haber alan İttihat ve Terakki, **HAREKET ORDUSU** ismi verilen bir orduyu İstanbul'a gönderdi. Komutanlığını Mahmut Şevket Paşa'nın yaptığı bu ordunun ikinci komutanı Kolağası Mustafa Kemal'dir. Hareket planlarını Mustafa Kemal'in yaptığı bu ordu İsyani bastırdı.

NOT: Mustafa Kemal ilk tarih sahnesinde önemli bir olayda rol oynamıştır.

31 Mart Vakası'nın Sonuçları

1. Padişah II. Abdülhamit, tahttan indirildi. Yerine 5. Mehmet Reşat Padişah oldu.
2. İttihat ve Terakki'nin Osmanlı yönetimindeki etkisi biraz daha arttı. Ayrıca gizli bir örgütten siyasi bir partiye dönüşerek mecliste temsil edilmeye başladı.

3. Kanun-i Esasi'de **Padişahın yetkilerini sınırlayan bir dizi değişiklik** yapıldı.

Örneğin:

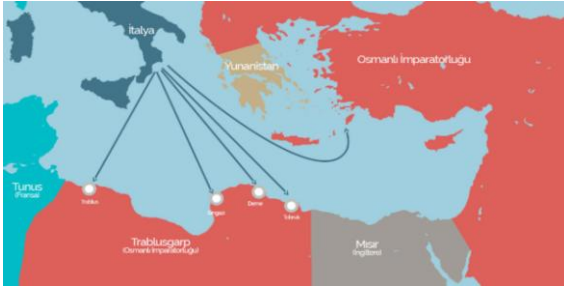
- Padişahın meclisi açma kapama yetkisi alındı.
- Padişahın sınırsız Veto yetkisi elinden alındı.
- Padişahın sürgün yetkisi elinden alındı.

- Hükümet Padişaha karşı değil meclise karşı sorumlu hale getirildi.

DİKKAT: Bu değişiklikler nedeniyle iki meşrutiyet dönemini kıyasladığımızda daha demokratik olan (halkın yönetimde etkisinin daha fazla olması nedeniyle) II. Meşrutiyet dönemidir.

DİKKAT: Ayrıca II. Meşrutiyet Dönemi'nde **tarihimizin ilk çok partili demokratik yaşamı** başlamıştır. Bu da yukarıda ulaştığımız sonucu kuvvetlendirir.

KONU 5: TRABLUSGARP SAVAŞI (1911-1912)

Trablusgarp Savaşı'nın Sebepleri

1. Bu savaşın temel sebebi **SÖMÜRGEÇİLİK**'tir. Birliğini yeni tamamlayan İtalya'nın sömürge arayışıdır.
2. Trablusgarp'ın İtalya'ya yakın ve koruması oluşu (Mısır, İngiliz işgalinde olduğu için karadan, donanmamız olmadığı için denizden asker gönderme şansımız yok.)
3. İtalya'yı yanına çekmek isteyen İngiltere'nin, bu devleti işgal konusunda teşvik etmesi.

NOT: Bu süreç İngiltere'nin Batı Anadolu'yu İtalya'ya vaat etmesi ile devam edecek ve sonuçta İtalya I. Dünya Savaşı'na İtilaf devletleri safında katılacaktır.

Savaş

- İtalya'nın Trablusgarp'a saldırısı ile savaş başlar. Osmanlı Devleti'nin tek yapabildiği gönüllü bazı subaylarını bölge halkını örgütlemek için bölgeye göndermek olmuştur.

- Trablusgarp Savaşı'na katılanlar arasında Mustafa Kemal Tobruk ve Derne'de, Enver ise Bingazi'de önemli başarılar elde eder.

NOT 1: Trablusgarp Savaşı Mustafa Kemal'in katıldığı ilk savaştır.

NOT 2: Bu savaşta düzensiz halk kuvvetlerini örgütleyerek düzenli işgal ordularına karşı mücadele etmiştir. Yani **Gayri Nizami harp** uygulanmıştır. Bu açıdan Trablusgarp Savaşı Mustafa Kemal açısından **Kurtuluş Savaşı'nın provası** niteliği taşır.

- Savaş sırasında işgali iç kesimlere ilerletemeyen İtalya Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamak için **12 Ada'yı işgal etmiştir.**
- Tüm bunlara rağmen direnmeye devam eden Osmanlı Devleti, **Balkan Savaşları'nın başlaması** üzerine yenilgiyi kabul etmiştir. Sonuçta UŞİ Antlaşması imzalanmıştır.

UŞİ ANTLAŞMASI (1912)

1. Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakılmıştır.
2. Trablusgarp halkı dini bakımdan Osmanlı halifesine bağlı kalacaktır.

YORUM: Bu madde ile Osmanlı Devleti'nin halifeliğin siyasi gücünden ikinci kez (Birincisi Küçük Kaynarca) yararlanmaya çalıştığını görüyoruz.

3. Balkan Savaşları bitimine kadar 12 Ada İtalya'da kalacaktır.

NOT: İtalya 12 Ada'yı II. Dünya Savaşı'na kadar işgal altında tutmuştur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra ise 12 Ada Müttefik Devletler tarafından Yunanistan'a verilmiştir.

Trablusgarp Savaşı'nın Sonucu (Önemi)

- Bu savaşla birlikte Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'da varlığı tamamen sona ermiştir.

- İngiltere, İtalya'yı yanına çekme konusunda önemli bir adım atmıştır.

KONU 6: BALKAN SAVAŞLARI

I. BALKAN SAVAŞI

Sebepleri

1. En önemli sebep milliyetçilik fikridir. Şöyle ki: Çoğunluğunu Slavların oluşturduğu Balkan milletleri Türkleri Balkanlardan tamamen atmak istemektedir.
2. Sıcak denizlere inmek isteyen Rusya'nın Balkan uluslarını Osmanlı'ya karşı kıskırtması
3. İngiltere ve Rusya'nın Reval Konferansı'nda anlaşması (Yukarıda açıklamıştık.)

Savaş

Rusya'nın birleştirdiği;

- Bulgaristan,
- Yunanistan,
- Sırbistan ve
- Karadağ
- Osmanlı Devleti'ne saldırdı.

Savaş Sırasında;

- Selanik ve Manastır dahil tüm Makedonya Sırbistan ve Yunanistan tarafından işgal edildi.
- Batı Trakya'nın tamamı, Doğu Trakya'nın büyük bölümü kaybedildi.
- Bulgaristan Silivri önlerine kadar ilerledi.
- Ege Adaları'nın tamamı Yunanistan tarafından işgal edildi.

NOT: Rauf Orbay tek bir Hamidiye Kruvazörü ile büyük kahramanlık gösterse de sonucu değiştirememiştir. Diğer yandan kendisinin **HAMİDİYE KAHRAMANI** olarak ünlenmesini sağlamıştır.

- Arnavutluk isyan ederek bağımsızlığını ilan etti.
- Savaş, İngiltere ve Rusya'nın araya girmesi sonucu **LONDRA Antlaşması** ile sona erdi.

LONDRA ANTLAŞMASI (1913)

1. Orta ve Kuzey Makedonya Sırbistan'a verildi.
2. Güney Makedonya, Selanik, Girit ve Manastır Yunanistan'a verildi.
3. İmroz (Gökçeada) ve Bozcaada hariç Ege Adaları Yunanistan'a verildi.
4. Osmanlı, Bulgaristan sınırı Midye-Enez hattı olarak kabul edildi.
5. Arnavutluk'un geleceği Avrupalı Devletlere bırakıldı.

I. BALKAN SAVAŞI'NDA YAŞANAN AĞIR HEZİMETİN NEDENLERİ

1. Osmanlı yönetiminde hala sürmekte olan iktidar boşluğu
2. Ordudaki subaylar arasında yaşanan alaylı-mektepli çatışması ve siyasi çekişmeler

DİKKAT: Bu durum Mustafa Kemal'in kısa süre önce İttihat Terakki Kongresi'nde belirttiği ve cemiyetten uzaklaşmasına neden olan **askerin siyaset yapmaması fikrinin** doğruluğunu kanıtlar.

3. Savaşın hemen öncesinde mevcut hükümetin 60.000 kadar askeri terhis etmesi
4. Savaş süresinde yaşanan ulaşım ve iletişim sıkıntıları

I. BALKAN SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

1. Yukarıda saydıklarımıza ek olarak Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki varlığı sona ermiştir.
2. Tüm Batı Trakya ve Doğu Trakya'nın büyük bölümü kaybedilmiştir. Sınırın Midye-Enez

hattı olması Edirne ve Kırklareli'nin kaybedilmesi anlamına gelmektedir.

3. **ÖNEMLİ:** Arnavutların isyanı hem **Osmanlılık** hem de **İslamcılık** fikrinin geçersizliğini kanıtlamaktadır. Arnavutlar böylece Balkanlarda Osmanlı'dan kopan son azınlık olmuştur.
4. Kaybedilen Balkan topraklarından Anadolu'ya yoğun bir Türk göçü yaşandı. Bu durum ülkede **TÜRKÇÜLÜK** fikrinin güç kazanmasına neden oldu.
5. Kaybedilen topraklarda yaşayan Türklerin bir kısmı orada kaldı. Böylece **Balkan Türkleri Sorunu** ortaya çıktı.
6. Ayrıca yaşanan kaybedilen topraklar ve yaşanan Türk göçü, bir yandan genel nüfusun azalmasına diğer yandan ise Türk nüfusunun genel nüfus içindeki oranının artmasına neden oldu.
7. Bu savaşta Bulgaristan'ın fazla pay alarak güçlenmesi diğer Balkan devletlerini rahatsız etti. Böylece II. Balkan Savaşı'nın çıkmasına neden oldu.
8. Bu yenilgiden mevcut hükümeti sorumlu tutan İttihat ve Terakki Cemiyeti, **BAB-I ALİ BASKINI** ile Osmanlı Devleti'nde iktidarı tam olarak ele geçirmiştir.

DİKKAT: İttihat ve Terakki iktidara uzanan yolda adım adım ilerlemiştir. Önce Jön Türk Devrimi (II. Meşrutiyet), sonra 31 Mart Vakası'nın bastırılması ve II. Abdülhamit'in tahttan indirilişi, son olarak Bab-ı Ali baskını ile tam anlamıyla İttihat ve Terakki iktidarı başlamıştır.

DİKKAT: Bab-ı Ali Baskını, hükümete karşı gerçekleştirilen bir **DARBE'**dir.

II. BALKAN SAVAŞI

NEDENİ

- Balkan Savaşı'nda Bulgaristan'ın çok toprak alarak aşırı güçlenmesi ve Boğazları tehdit

eder hale gelmesi hem diğer Balkan Devletleri'ni hem de Rusya'yı rahatsız etmişti.

- Bulgaristan'a karşı birleşen **Yunanistan, Sırbistan, Karadağ ve Romanya'nın** saldırısı ile II. Balkan Savaşı başlamıştır.

NOT: I. Balkan Savaşı'nda olmayıp ikincisine katılan Balkan Devleti Romanya'dır.

II. BALKAN SAVAŞI'NDA OSMANLI'NIN ROLÜ

İktidarı ele geçiren İttihat ve Terakki hükümeti Bulgaristan'ın zor durumundan yararlanarak Meriç Nehri'ne kadar ilerledi ve Edirne'yi kurtardı.

NOT: Hürriyet Kahramanı Enver Paşa şimdi bir de **Edirne Fatih**i oldu.

DİKKAT: İttihat ve Terakki'nin, dolayısıyla Enver Paşa'nın bu başarısı Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesinde etkili oldu. (Nasıl Edirne'yi kurtardıysak kaybettiğimiz diğer toprakları da kurtarabiliriz diyecekler)

II. BALKAN SAVAŞI SONUNDA

- Balkan Devletleri kendi aralarında Bükreş Antlaşması'nı imzalayarak savaşı bitirdiler.
- Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasında İstanbul Antlaşması (1913) imzalandı. Bu antlaşmaya göre sınır **Meriç Nehri** olarak belirlendi.

NOT: Böylece Doğu Trakya kurtarılmış oldu.

- Diğer Balkan Devletleri ile Osmanlı Devleti arasında azınlık haline gelen Türklerin durumunu düzenleyen antlaşmalar imzalandı.
- Osmanlı ile Yunanistan arasında Atina Ant.
- Osmanlı ile Romanya arasında Bükreş Ant.
- Osmanlı ile Sırbistan arasında İstanbul Ant.